

Saksnr: 2019/103-1
Saksbehandlar: Endre Høgalmen

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon		02.12.2019

Høyringsuttale endring i deltakarlova og havressurslova**Forslag til vedtak**

1. Det er ikkje grunnlag for å revidere deltakarlova og havressurslova før Stortinget har behandla Stortingsmelding 32 (2018-2019)» Et Kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring».

Samandrag

Regjeringa la i juni 2019 fram Stortingsmelding 32 (2018-2019) Et kvotesystem for økt verdiskaping - En fremtidsrettet fiskerinæring (Kvotemeldinga). Som ei oppfølging av Kvotemeldinga har Nærings- og fiskeridepartementet sendt på høyring eit forslag til endring i deltakarlova og havressurslova. Denne saka er basert på fagleg utgreiing, tilråding og saksframlegg utarbeid av Møre & Romsdal fylkeskommune.

Bård Sandal
Påtroppande direktør for
Avdeling for innovasjon og næringsutvikling

Endre Høgalmen
påtroppande seksjonssjef for
Seksjon naturressursar, landbruk og reiseliv

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift.

Vedlegg

- 1 Høyringsbrev - forslag til endringar i deltakarlova og havressurslova
- 2 Høyringsnotat - forslag til endringar i deltakarlova og havressurslova

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Regjeringa la i juni 2019 fram Stortingsmelding 32 (2018-2019) Et kvotesystem for økt verdiskaping - En fremtidsrettet fiskerinæring (Kvotemeldinga). Som ei oppfølging av Kvotemeldinga sende Nærings- og fiskeridepartementet i oktober på høyring eit forslag til endring i deltakarlova og havressurslova. Denne høyringa inneheld det regjeringa oppfatar som nødvendige lovendingar knytt til forslaga i Kvotemeldinga. Etter høyringsrunden tek regjeringa sikte på å fremje ein lovproposisjon som skal behandlast i Stortinget parallelt med Kvotemeldinga. Høyringsfristen er sett til 3.desember.

Kvotemeldinga er ei oppfølging av innstillinga til Eidesenutvalet (NOU 2016:26 Et fremtidsrettet kvotesystem).

Saksopplysningar

Målet for eit nytt kvotesystem er å forenkle regelverket utan å endre fordelinga mellom fartøygrupper, opne for meir utanlandsk eigarskap eller gjere endringar som i seg sjølv fører til auka kvotekonsentrasjon. Vidare er det eit ønske om å skape fleksibilitet gjennom justeringar av eksisterande verkemidlar, legge til rette for strukturtilpassingar og innføre tiltak for å auke bidraget frå fiskeflåten til samfunnet. Dei føreslåtte endringane tek sikte på å ta omsyn til heile verdikjeda, og legg vekt på at endringane skal fremme effektivitet, fleksibilitet og vere meir framtidretta enn dagens system.

I Kvotemeldinga har regjeringa sortert forslaga i åtte ulike tiltak:

1. Forenkling i grunnsystemet
 - a. Årlege deltakarrettar og spesielle løyve vert erstatta av eit felles fiskeriløyve.
 - b. Det enkelte fartøyet sin del av disponibel kvote kjem fram av kvotefaktorar tildelte til fartøy med relevant fiskeriløyve.
 - c. Dynamiske kvotefordelingsmekanismar vert erstatta av ei fast fordeling.
2. Auka fleksibilitet i fisket
 - a. Ein etablerer ei ordning for kvoteutveksling for ut- og innleige av kvotar innanfor eit kvoteår.
 - b. Ein avgrensar kvoteutvekslingsordninga til ut- og innleige av maksimalt høvesvis 20 og 50 prosent av verdien av kvotane som fartøyet er tildelt.
 - c. Ein etablerer ein sjølvfinansierande marknadsplass for å sikre effektiv, transparent og fleksibel kvoteutveksling.
3. Langsiktige tilpassing av fangstkapasitet
 - a. Ein fører vidare gjeldande strukturkvoteordning med endra innretning.
 - b. Ein fører vidare tidsavgrensinga i strukturkvoteordning, nivået på kvotetaka, fartøygruppene om lag som i dag, men strukturkvoteordninga vil vere utan geografiske eller gruppespesifikke avkortingar til omfordeling i gruppa, utan krav om kondemnering og med fleksibilitet til å dele opp kvotepakkar.
 - c. Ein avkortar kvotefaktorane med 10 prosent ved bruk av strukturkvoteordninga. Strukturgevinsten frå avkortinga vert tilordna kvotelageret til fellesskapet. Bruk av strukturgevinsten skal virke nøytralt på kvotefordelinga, dvs. at utleige berre vil skje innanfor same gruppe.
 - d. Fartøyeigar får høve til å søke om konvertering av strukturkvotar til kvotefaktorar som varer 15 år utover gjeldande tidsavgrensing.
 - e. Ved konvertering fordeler ein delar av strukturgevinsten innan fartøygruppa.
 - f. Konvertering vil vere frivillig for den enkelte.
4. Rammevilkår for sjarkflåten
 - a. Gruppeinndelinga etter heimslengd vert erstatta med gruppeinndeling etter faktisk lengd.

- b. Samfiskeordninga vert avvika i torskefiskeria ved overgangen til nytt kvotesystem.
 - c. Ei næringsfinansierte kondemneringsordning for fartøy under 11 (13) meter vert innført.
5. Rekruttering til fiskerinæringa
- a. Open gruppe vert oppretthalde med ein fast del av omsyn til småskalafiske, for at ungdom skal kunne etablere seg i fiske utan for høge kostnader og for å bidra til å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur.
 - b. Næringsgrunnlaget for dei minste fartøya i dei omfatta områda vert oppretthalde gjennom ei vidareføring av Kystfiskekvoten.
 - c. Fartøy i open gruppe eigd av fiskarar under 30 år får eit kvotetillegg frå gruppekvoten til open gruppe. Dette fordi opne grupper også skal legge til rette for at ungdom skal kunne etablere seg som fartøyeigarar.
 - d. Skole- og læringekvoteordninga vert oppretthalde for å legge til rette for at utdanningsinstitusjonar kan gjennomføre meir praktisk retta undervisning.
 - e. Det vert etablert ei kvotebonusordning for fiskarar med eige fartøy under 30 år som vil gi fartøy eigd av om lag fem fiskarar om lag 80 prosent av kvotegrunnlaget til eit fartøy i lukka gruppe i fem år. Ordninga vil over ein femårs periode gi fartøy eigd av om lag 25 unge fiskarar eit breiare kvotegrunnlag i open gruppe. Kvotearvsettinga til rekrutteringskvotebonusordninga vert henta frå den samla avsettinga til ekstrakvoter.
6. Pliktssystem for fartøy med torskestrålløyve
- a. Oppretthalde aktivitetsplikt, på gjeldande vilkår.
 - b. Oppretthalde den primære tilbodsplikta. Den sekundære tilbodsplikta vert endra til å omfatte Nord-Norge.
 - c. Avrekningsperioden for bearbeiding vert endra frå kvar omsett fangst til månadlege avrekningar.
 - d. Bearbeidingskravet for torsk vert auka frå 70 prosent til 75 prosent.
7. Kvotesystem i eit verdikjedeperspektiv
- a. Dei årlege reguleringane av fiske skal i størst mogleg grad utformast med fartøykvoter. Det vil vere positivt for kvaliteten, blant anna ved at kappfiske vert unngått.
 - b. Inntil fem prosent av torskekvotane vert avsett til ekstrakvoteordningar, som særleg kan nyttast til å bidra til å redusere sesongvariasjonar og auke tilgangen på fersk råstoff til fiskeindustrien.
 - c. Kvotearvsettingar til rekrutteringsformål hentast frå den samla avsettinga til ekstrakvoteordninga.
 - d. Etablering av ein marknadsplass for kvoteutveksling og moglegheit for oppdeling av kvotepakkar vil legge til rette for meir spesialisert fiske, bidra til betre utnytting av alle fiskeressursane og slik legge til rette for betre samhandling mellom flåte og industri.
8. Bidrag frå næringa
- a. Staten leiger årleg ut kvotar frå eit kvotelager for å skaffe inntekter til staten.
 - b. Utleige av kvotar frå kvotelageret skjer innanfor fartøygruppene.
 - c. Ein flyttar 20 prosent av strukturgevinsten frå frivillig konvertering av allereie tildelte strukturkvotar til kvotelageret.

I høyringa om endring i deltakarlova og havressurslova vurderer departementet at det er formålstenleg å følge opp fem av dei åtte tiltaka, med forslag til lovendringar. Dei føreslåtte endringane er knytt til tiltak: 1, 2, 3, 4 og 8.

Vurderingar

Vurdering Kvotesystemet i norsk og internasjonal fiskeriforvaltning er viktige verktøy for å hindre overfiske, og for å bygge opp bestandar som har vore fiska for hardt ned. Kvotesystemet spelar også ei sentral rolle i målet om å maksimere det langsiktige utbytte av fiskeressursane, og for å fordele knappe ressursar på deltakande fartøy.

Kvotesystemet i Norge har utvikla seg over tid, med stadige tilpassingar for å møte endringar og behov i ressursgrunnlag, næring og samfunn. Kvotesystemet har derfor vorte komplekst og omdiskutert, og sjølv folk som jobbar i næringa meiner det er på tide med ein revisjon. Næringa har derfor venta på resultatet av innstillinga til Eidesenuvalet, og innspela som kom inn til denne.

Eidesenuvalet tok utgangspunkt i at forslag til nytt kvotesystem skulle følgje gjeldande lovgiving i havressurslova og deltakarlova. Havressurslova stadfestar at dei marine ressursane høyrer til fellesskapet, og at myndigheitene derfor har eit forvaltingsansvar for at ressursane vert forvalta i tråd med interessene til fellesskapet. Deltakarlova gir reglar for kven som kan delta i næringsmessig fiske, gjennom ulike deltakarrettar eller spesielle løyve. Lova gir også heimel til å avgrense kapasiteten i flåten. Begge lovene har som formål å sikre ei berekraftig forvaltning av fiskeriresursane, samt å medverke til å sikre sysselsetting og busetnad i kystsamfunna.

Stabile rammevilkår har vore eit gjentakande krav frå fiskerinæringa i heile Norge. Dette vil vere med å sikre langsiktige investeringar, og at fiskeflåten kan fornye seg blant anna med omsyn til å redusere klimaavtrykket frå næringa. Kvotemeldinga og no forslaga til endring i deltakarlova og havressurslova har derimot medført at ei samla fiskerinæring stiller spørsmål til framtidige rammevilkår. Næringa går så langt som å seie at forslaga vil svekke rettstillinga til fiskaren, og at departementet med dei føreslåtte lovendringane gir seg sjølv fullmakter som er langt over det som er nødvendig for å gjennomføre tiltaka i Kvotemeldinga.

Anbefalingane i Kvotemeldinga er både tekniske og kompliserte, der dei ulike forslaga delvis grip inn i kvarandre og får konsekvens for ein del av dei andre forslaga. Det er derfor ikkje let, for nokon som ikkje sjølv er i fiskerinæringa, å danne seg eit bilete av konsekvensane av dei ulike forslaga utvalet føreslår. Høyringsforslaget til endring av deltakarlova og havressurslova går inn i det juridiske rammeverket som er lagt for å gje nødvendig handlingsrom for både styresmaktene og næringa når det kjem til forvaltning av kvoteordningane og fiskeria. Det er lagt fram forslag til konkrete lovendringar knytt til det gjeldande lovverket med bakgrunn i tiltak som er fremja i Kvotemeldinga. Det vert samtidig føreslått å endre lovføresegnene i dei nemnde lovene slik at det er departementet som gjennomgåande får mynde til å fastsetje forskrifter og kalle tilbake fiskeriløyver framover.

Kvotemeldinga kjem med forslag om tiltak som må vere opp til næringa og myndigheitene å finne praktiske løysingar på. Rammene for korleis fiskeripolitikken skal vere i Norge må derimot Stortinget ta stilling til. Det kan stillast spørsmål ved at Nærings- og fiskeridepartementet sender på høyring forslag til lovendringar i to av dei sentrale lovene i fiskerinæringa, før Stortinget har fått sagt noko om kva slags fiskeripolitikk Norge skal ha i framtida.

Tilbakemeldingar frå næringa som er gjort i Møre og Romsdal, er at mange av punkta som er føreslått i Kvotemeldinga vert vurdert som heilt problemfrie, medan andre bryt med sentrale rammevilkår i fiskeripolitikken. Eit døme på eit forslag som fiskerinæringa er sterkt imot, og som dei meiner bryt med tidlegare avtaler, er oppretting av eit statleg kvotelager basert på avkortingar av strukturkvotane.

Vedtakskompetanse

Hovudutval for næring, natrurressursar og innovasjon

Vurderingar og verknader

Økonomi: Ikkje relevant.

Klima: Ikkje relevant.

Folkehelse: Ikkje relevant

Regional planstrategi: Ikkje relevant.

Konklusjon

Basert på Møre og Romsdal fylkeskommune sitt saksframlegg vert det vurdert at det ikkje er grunnlag for å revidere deltakarlova og havressurslova før Stortinget har behandla Stortingsmelding 32 (2018-2019)» Et Kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring».